NEBE' SÛRESİ

Mushaf'taki sıralamaya göre kitabımızın 78., Nüzûl sıralamasına göre 80., Mufassal sûreler kısmının sekizinci grubunun ikinci ve son sûresi olan Ne-be' sûresi Mekke'de nâzil olmuştur. Âyetlerinin sayısı 40'tır.

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

Hamd yalnız ve yalnız âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah'ın Rasûlü'ne, O'nun pâk aile halkına ve ashabına olsun. Rabbimiz bizden kabul buyur. Çünkü sen her şeyi işitensin, her şeyi bilensin.

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

1. Neyi soruşturuyorlar? 2-3. Üzerinde anlaşmazlığa düştükleri, büyük bir olay olan tekrar dirilme haberini mi? 4. Hayır; şüphesiz görüp bileceklerdir. 5. Yine hayır; elbette görüp bileceklerdir. 6-7. Biz yeryüzünü bir beşik, dağları da onun için birer direk kılmadık mı? 8. Sizi çift çift yarattık; 9. Uykunuzu dinlenme vakti kıldık; 10. Geceyi bir örtü yaptık; 11. Gündüzü geçimi sağlama vakti kıldık; 12. Üstünüze yedi kat sağlam gök bina ettik; 13. Parlak ışık veren güneşi var ettik; 14-16. Taneler, bitkiler, ağaçları sarmaş dolaş bahçeler yetiştirmek için, yoğunlaşmış bulutlardan bol yağmur yağdırdık. 17. Doğrusu hüküm gününün vakti elbette tespit edilmiştir. 18. Sur'a üfürüldüğü gün hepiniz bölük bölük gelirsiniz. 19. Gökler kapı kapı açılacaktır. 20. Dağlar yürütülüp serap olacaktır. 21-22. Cehennem, yalnız azgınları bekleyen yerdir. Dönecekleri yer orasıdır. 23. Orada sonsuz kalacaklardır. 24-26. Orada serinlik bulamayacaklar, işlediklerine uygun olan

kaynar su ve irin dışında bir içecek tadamaya-caklardır. 27. Çünkü onlar, hesaba çekileceklerini um-mazlardı. 28. Âyetlerimizi hep yalan sayıp dururlardı. 29. Biz de her şeyi yazıp saymışızdır. 30. Şöyle deriz: "Artık tadınız, bundan böyle size azaptan başka bir şey artırmayız." 31-34. Doğrusu, Allah'a karşı gelmekten sakınanlara kurtuluş, bahçeler, bağlar, göğüsleri tomurcuklanmış yaşıt kızlar ve dolu kadehler vardır. 35. Orada boş ve yalan söz işitmezler. 36. Bunlar Rabbinin katından, hesapları karşılığı verilenlerdir. 37. O, göklerin, yerlerin ve ikisi arasında olanların Rabbidir. O, önünde kimsenin konuşmayacağı Rahmân olan Allah'tır. 38. Cebrâil ve meleklerin dizi dizi durdukları gün, Rahmân olan Allah'ın izni olmadan kimse konuşamayacaktır. Konuştuğu zaman da doğruyu söyleyecektir. 39. İşte gerçek gün budur. Dileyen kimse, Rabbine götürecek bir yol benimser. 40. Sizi, yakın gelecekteki bir azapla uyardık; o gün kişi elleriyle sunduğuna bakar ve inkârcı da: "Keşke toprak olaydım" der."

Muhterem arkadaşlar, bu haftaki dersimizde kulluk kitabımızın 78. sırasında yer almış Nebe' sûresi diye bilinen bir sûre ile karşı kar-şıyayız. Nebe' sûresi, ya da Amme sûresi de denilmiş. Mekke'de ge-len sûrelerden biri. İnşallah bu sûreyi tanımaya çalışacağız.

Bu sûre hakkında Teberî'nin, Celalettin Suyuti'nin tefsirlerinde zikrettikleri bir nüzûl sebebi rivâyet edilir. Bu rivâyete göre Rasulullah Efendimizin bi'setinden sonra, Peygamber olarak ortaya çıkmasından sonra, müşrikler birbirlerine sorup soruşturmaya başlıyorlar. Acaba nedir bu? Acaba ne getirdi bu adam? Neden söz ediyor? Ne yapmak istiyor? Hedefi ne ki? Ne ki bunun hali? Diye birbirlerine sorup soruş-turmaya, hakkında bilgi toplamaya başladılar. Ondan sonra da bu sûre nâzil oldu deniliyor.

Fakat Hz. Osman efendimizin tespitine göre, bu sûre nüzûl sırasında Mekke'de gelen sûrelerin sondan altıncısı gibi görünüyor. Yâni Nebe' sonra Nâziât, sonra İnfitar, sonra İnşikâk, sonra Ankebût ve sonra daha sonra da Mutaffifin sûreleri nâzil olmuş. Buna göre an-lıyoruz ki bu sûre pek öyle ilk dönemlerde gelen bir sûre değil. Galiba Müslümanların işi sabitleşince, yâni bu iş toplumda oturup kâfirlerin alay etmeleri bitince, kaale almama dönemi atlatılınca, İslâm kale alı-nacak, ciddiye alınacak bir döneme gelince belki o zaman onlar: Acaba bu peygamber ne yapacak ki? Beraberindeki inananlarla birlikte bu toplumu nereye götürecek ki? Acaba ne yapsak etsek ki? diye so-rup soruşturuyorlardı da onun üzerine bu sûre indiyse bilmiyoruz.

Fakat hani böyle nüzûl sebepleriyle ilgili rivâyetler konusunda bir bilgimiz vardı. Konuya münasip görülen hadiseler sanki o konunun nüzûl sebebi gibi kabul ediliyordu ya. İşte burada rivâyet edilen nüzûl sebebini de böyle

anlıyoruz. Demek ki sûrenin merkez konusu, ana konusu Nebe', Peygamberlik, peygamberimiz veya vahyin insanlara gelişindeki nihaî hedef olan cennet ve cehennem konularıdır. Bütün bu konuları birbirlerine sorup soruşturuyorlardı. Ne olup ne olmadı-ğını, aslını esasını öğrenmeye çalışıyorlardı.

Evet, Mekke döneminde inen bütün surelerde olduğu gibi, bu surede de ahiret hayatından ve kıyametten şüphe içerisinde olan Mekkeli müşriklere, başlarına mutlaka gelecek olan o günün dehşetli anları tablolar halinde sunularak "ah keşke." dememeleri için şimdi-den hakka dönüp Muhammed (s.a.s)'in getirdiği ilkelere uymaya çağ-rılmaktadırlar.

Resûlullah'ın tebliğinde üç ana ilke vardı: Allah'tan başka ilahlara tapmamak, Muhammed (s.a.s)'in O'nun kulu ve elçisi olduğunu kabul etmek, bu geçici dünya hayatının ardından ebedî bir ahiret yurdunun var olduğu ve insanların bu dünyada yaptıklarının karşılığını orada ceza veya mükâfat olarak görecekleri gerçeğine iman etmek. Mekkeliler bu üç ilkeye de karşı çıkıyorlardı. Onlar, Allah'ı yaratıcı, rı-zık verici, gören, bilen, gözeten olarak kabul etmelerine rağmen, dünyadaki hayatlarına yön vermesine tahammül edemiyorlar, bu konuda atalarının ve önde gelenlerin, tağutların yolunu izliyorlardı. Muham-med'in peygamberliğini de bir türlü anlamlandıramıyorlardı. Onların inancına göre bir peygamber ya melek olmalı ya hiç değilse toplu-mun ileri gelen zenginlerinden seçilmeliydi. Muhammed (s.a.s) onlar için iyi, ahlâklı dürüst biriydi ama, peygamber olacak kadar zengin de-ğildi. Onlar, ölümün yokluk olduğuna inanıyor, ikinci bir hayatın varlı-ğına akıl erdiremiyor, akılları bunu kavrayamıyor ve "Çürüyen vücu-dumuz toz-toprak olduktan sonra tekrar mı dirilecek" (Vâkıa,97) diye peşin hükümler veriyorlardı.

İşte sure, onların bu inançlarını değiştirmek için örnek üzerine örnek veriyor; onların gözlerini göğe, yeryüzüne, dağlara, geceye, gündüze, güneşe, yıldızlara, bulutlara, yağmurlara, kuru topraktan çı-kan rengarenk bağ-bahçeye, çift çift canlılara çeviriyor; belki bunlar-dan kıyasla Allah'ın, ölümden sonra tekrar diriltmesinin, zannettikleri kadar zor olmadığını anlatmak istiyor: "Yapmadık mı biz, yeryüzünü bir beşik; dağları birer kazık? Ve çift çift yarattık sizi. Uykunuzu din-lenme, geceyi bir elbise, gündüzü ise çalışıp geçiminizi kazanma za-manı yaptık. Üstünüze yedi sağlam gök bina ettik. Parıl parıl parlayan bir lamba astık. Sıkışan bulutlardan şarıl şarıl su indirdik, ki onunla ta-neler, bitkiler ve bir birine sarmaş dolaş bahçeler çıkaralım" (6-16).

Bunun peşinden dünya gözüyle görebilecekleri çeşitli ibretli manzaralar gösterildikten sonra, o inkâr edip durdukları, kıyamet gü-nünün şiddetli olaylarının ayrıntılı bir tasviri yapılmaktadır: Muhakkak ki hüküm günü belirlenmiş vakittir. O gün sura üflenir de bölük bölük gelirsiniz. Gök açılmış,

kapı kapı olmuştur. Dağlar yürütülmüş, bir se-rap olmuştur. Cehennem de durmadan gözetlemektedir. Azgınların varacağı yerdir. Orada çağlar boyu kalacaklardır; orada ne bir serinlik ne de içilerek bir şey tatmazlar. Yalnız kaynar su ve irin içerler" (17-25).

Bütün bu cezaların nedeni ise, onların dünyada iken böyle bir hesap görüleceğini yalanlamalarıdır. Onlar, kendilerine sunulan Al-lah'ın ayetlerini de tamamen yalanlamışlardı. Buna karşın Allah Tea-lâ da her şeyi sayıp, yazdırmıştı. Madem ki böyle bir günün varlığım inkâr etmiştiniz, o halde kesin bir bilgiyle inanasınız diye "Tadın artık. Size azaptan başka bir şey arttırmayacağız" (30) denilecektir. Ama o gün henüz gelip çatmış değilken, bu gerçeğe uyar, Allah'tan gereği gibi korkarsanız, siz de ahirette azap yerine, "takva sahipleri için olan kurtuluş"tan (31) faydalanırsınız. Eğer bunu yaparsanız, sizin için ora-da; "bahçeler bağlar, göğüsleri tomurcuklanmış yaşıt kızlar, dolu dolu kadehler vardır" (32-34). Oraya gidenler; "ne boş saz ne de yalan işit-mezler" (35) Bütün bu nimetler ise yaptıklarınızın karşılığı olarak Rab-binizin size vereceği bir lütuf ve bağıştır. Yoksa sizler bu kadar nimeti, Allah'ın lütfu olmasa elde edemezsiniz.

Ahiretteki acı ve mutlu son ve bunun yolu açıklandıktan sonra süre, uyarının tekrarlanmasıyla sona eriyor: O gün ruh ve melekler sı-ra sıra dururlar. Rahmanın izin verdiğinden başka kimse konuşamaz. Rahmanın konuşmasına izin verdiği de ancak doğruyu söyler. İşte bu hak gündür. Artık dileyen Rabbine varan bir yol tutar. Biz sizi yakın bir azap ile uyardık. O gün kişi ellerinin yapıp öne sürdüğü işlere bakar ve kâfir, keşke ben daha önce toprak olsaydım der" (38-40).

Bu mukaddimeden sonra inşallah sûrenin âyetlerini tek tek tanımaya başlayabiliriz.

1. "Neyi soruşturuyorlar?"

Birbirlerine sorup soruşturup duruyorlar, veya aslında ***"Se-ele"*** istemektir, istemek demektir. Öyleyse birbirlerinden bir şeyler is-tiyorlar. Bilgilenmek, aydınlanmak istiyorlar, kurtulmak istiyorlar, bunalımlarına çözüm istiyorlar birbirlerinden. Hangi konuda?

2-3. "Üzerinde anlaşmazlığa düştükleri, büyük bir olay olan tekrar dirilme haberini mi?"

Şu Nebe-i Azîm konusunda. Veya Nebe-i Azîm'den ne diye sorup duruyorlar? ***"An ma"*** Neden? Öyle de denilmiş ki gerçekten onların durumunu çok hoş yorumlayan yorumlardan birisidir.

Peki nedir bu müşriklerin sorup soruşturmaya çalıştıkları “Nebeü’l Azîm”?

1. Kur’an,
2. Vahiy,
3. Kıyamet günü demektir.

Yani bir başka deyişle ***“Ba’s ba’del’mevt”*** demektir.

4. Veya ***“Emru’n Nebi”*** demektir.

Yani peygamberin geliş sebebi olan iş. Peygamber efendimizin geliş gâyesini teşkil eden kendisine çağırdığı dâvet demektir. Ba’s veya kıyamet işte o işin açıklanmasıdır.

Buna göre onlar bu konularda soruşturuyorlarmış. Ne bu? Ne oluyor? Ne yapacağız? Nedir bu hal? Ne diyeceğiz bu işe? Nasıl bir tavır alacağız? Kabullenecek miyiz? Yoksa ret mi edeceğiz?

İlk baştakine göre açıklarsak; bu adamlar Kur’an’dan niye soruyorlar? Kur’an konusunda ne diye sorup soruşturuyorlar? Ne yapacaklar Kur’an hakkındaki konuşmayı? Yani Kur’an hakkında nedir bu? diye niye gündeme getiriyorlar? Çünkü:

Onlar bu iş konusunda itilaf ediyorlardı. Yani istikrarlı değiller bu konuda. Kur’an konusunda ihtilâf halindeler. Müşrikler tasdik ve tekzipte ihtilâf ediyorlar. Kimileri tasdik ederken, kimileri tekzip ediyor. Ya da üçüncü bir ihtimal, ihtilâf Kur’an’da olmuş, Kur’an konusunda ihtilâf ediyorlar. Nasıl? Kur’an’a şiir diyorlar, sihir diyorlar, kehanet di-yorlar, yok efendim esâtıru’l evvelin diyorlar. Yani Kur’an konusunda ihtilâf içindeler, böyle bir istikrarı da yok. Ne diyeceklerini şaşırmışlar, ihtilâf ediyorlar. Sorup soruşturuyorlar, haberdar olmaya çalışıyorlar.

İnsanların haber alma, haberdar olma merakı vardır. Bakıyoruz hep haber peşinde koşuyorlar. Kim ölmüş? Kim öldürmüş? Nasıl öldürmüş? Neyle öldürmüş? Kim nereye gitmiş? Kim nereden gelmiş? Kim seçmiş? Kim seçilmiş? Kim kazanmış? Kim kaybetmiş? Bu-günkü trafik kazaları kaç can almış? Kimin nesi doğmuş? İnsanlar merakla bilmek, duymak öğrenmek istemektedirler. Hattâ semadan, yıldızlardan, yarından, yarından sonrasından da haberdar olmak istemektedirler.

Belki de hakları vardır. Çünkü Allah onlara beş duyu vermiştir. Koklamak, tatmak, dokunmak, duymak isterler, haberdar olmak isterler. İnsan fıtraten öğrenmeye hazır yaratılmıştır. İslâm insanın bu fıtrî özelliğini hayra kanalize eder. Ama bakıyoruz da bugün insanların ha-berdar olma merakları çoğunlukla İslâm'ın hakim olmadığı konulara yöneliktir. Yani insanların merak konularında İslâm söz sahibi değil.

Birisi bir ev yaptırıyordur, merak ederiz. Acaba kaça mal oluyor? Hattâ adamın evini ölçüp adımlamaya bile kalkarız. Önümüzdeki arkamızdaki tüccarın ticaretini, kazancını, sanatını merak edip öğren-meye çalışırız. Filan artistin kocasını, falan sanatçının karısını, falan siyasînin oğlunu, kızını, karısını, damadını merak edip haberdar olmaya çalışırız. Acaba bugün Avrupa kupalarında kaç gol atıldı? Hangi takımlar düştü? Hangi yayınevi hangi yayınları çıkarmış? Amerika'-daki tren kazasında kaç kişi ölmüş? Borneo'daki yangın neleri götürmüş? Hep merak içinde öğrenmeye çalışırız. Şu evlerimize aldığımız aygıtlara bakılırsa, basın ve yayın mensuplarının yıldırım süratiyle koşturmalarına bakılırsa bunu çok daha iyi anlayabiliyoruz. Hep haber peşindeyiz. Hattâ sabahleyin gazetem evime gelmedikçe tuvalete bile gitmem diyor adam. Haberdar olacak ya! Allah korusun da Pavlos'un köpeğinin şartlanmasından daha beter bir şartlandırılmayla karşı karşıyayız.

Sözlerin en güzeli, en doğrusu Kur'an olduğuna göre gelin bir de Kur'an'ı dinleyelim bu konuda. Bakın Rabbimiz yarattığı bu insanın yaratılış özelliklerini, yani fıtratını göz ardı etmeden onun haberdar ol-ma ihtiyacını gidermek için haberler göndermiş kitabında. Bu mânâda Kur'an'ın tümüne haberler de diyebiliriz. Sâd sûresinde Cenab-ı Hak-k'ın Kur'an için bu ifadeyi kullandığını biliyoruz.

"De ki, o azim bir haberdir."
(Sâd 67)

Bu Kur'an Azîm bir haberdir. Kur'an en büyük haberdir. Önünde saygıyla eğilinmesi, durup dinlenilmesi gereken, insanların tümünü, zamanın tümünü, mekânın tümünü ilgilendiren bir haberdir Kur'-an. Bizi ilgilendiren, hem bugünümüzü, hem yarınımızı, hem dünyamızı hem de âhiretimizi ilgilendiren Kur'an'dan başka bir haber yoktur. Söyleyin Allah aşkına, kıyametten daha büyük, daha önemli bir haber olabilir mi? Bundan daha önemli, bundan daha büyük bir haber olur mu? Olmaz değil mi? Yani en büyük haber, azamet sahibi, önünde saygıyla eğilinmesi gereken, dehşeti, büyüklüğü kabul edilmesi gereken bir haber ancak Kur'an'dır, Kur'an haberleridir.

Bugün herhangi bir haber programı değil, dünyanın bütün haber şebekelerini meşgul edecek bir haber yayınlansa kaç gün sürer? Ya da kaç kişiyi ciddi ilgilendirir bu haber? Meselâ bir dünya savaşından söz edin. Kimi ülkelerdeki, kimi şehirlerdeki, kimi köylerdeki insanlar gerçekten hiç tanınmayacaktır değil mi? Hiç ilgilenmeyeceklerdir değil mi? İsterseniz takip edin dünya çapındaki haber şebekelerini, CNN'i, BBC'yi, gazetelerini tarayın, size lâzım olanları ayırarak tarayın, on milyon insanı ilgilendirir. Yüz milyona lâzımdır diye yeniden bir ayırım daha yapın, bakın ki ne kadar az habercik kalacaktır. Evet en büyük haberler kaç kişiyi ilgilendirir? Veya ilgilenseler bile ne kadar süreyle ilgilendirir insanları? Kaç gün? Kaç ay? Kaç yıl süreyle ilgilendirir insanları? Bir yıl, elli yıl, yüz yıl... Öyle olmuştu nitekim sonunda.

Ama bakıyoruz, Kur'an kıyamete kadar bütün insanları, bütün zamanları, bütün mekânları kapsayacak gerçekten azamet sahibi bir haber. Kur'an'ın bize verdiği haberler öyle azîm, öyle büyük ve önemli haberlerdir ki tüm insanları, tüm zamanları ilgilendiren haberlerdir. İş-te bundan haberdar olun! diyor Allah. Ne soruyorsunuz? Ne öğrenmeye çalışıyorsunuz? Ne oluyor? Hindistan'daki yangını öğrenmeseniz ne çıkar? Ne oluyor size? Nelerin peşindesiniz? Sorup soruşturmanız sizi neye dâvet ediyor? Üstelik ciddi de değilsiniz, ihtilâf üzeresiniz bu konuda. Eğer bundan haberdar olmazsanız, bunun haberine muttali olmaz, bununla ilgilemezseniz, kabul etmezseniz, tamam demezseniz, onu anlamaya, onu algılamaya, onunla amel etmeye çalışmazsanız işiniz bitiktir diyor Rabbimiz.

Allah diyor ki ne oluyor size? Neyin peşindesiniz? Neleri öğrenmeye? Nelerden haberdar olmaya çalışıyorsunuz? Haber mi arı-yorsunuz? Alın size azametli bir haber: Kıyamet! Eğer etkisinden kurtulabilecekseniz, altından kalkabilecekseniz alın size bir diriliş ve hesap kitap haberi. Ne olmuş? Babam mı ölmüş? Sevdiğim birisi mi bo-ğulmuş? Dükkan mı yanmış? Trafik kazasında elli kişi mi ölmüş? Bunlar da haber mi sanki? Zaten günün birinde ölecekti ve ölmüş iş-te. İkiz çocuk doğmuş ta birisi ölmüş, birisi yaşıyormuş. haber mi bu? Alın size azîm haberler. Büyük kelimesinin bile cılız kalacağı, azamet sahibi haberler. Alın dayanabilirseniz haşr, kabir, mahşer, sırat, mizan, cennet, cehennem, azap, ateş, ikab, âhiret, hayat, ölüm, İslâm, Kur'an.

Bundan daha büyük haber olur mu? Yer yerinden oynarken, yıldızlar yerinden sökülüp sağa sola düşerken, denizler alev alev kaynarken, dağlar yerinden sökülüp yürütülürken, ana kucağındaki çocuğunu atarken, altı aylık çocuğun sıkıntıdan başı ağarıp yetmişlik bir ihtiyara dönerken, kişi en çok sevdiklerini terk edip onlardan kaçarken ayakkabının boyasının rengi, peynirin küflüsü haber olur mu hiç? Allah için söyleyin.

Kur'an azîm bir haberdir. Kur'an'ın bize öğrettikleri en büyük haberdir. Ben gazetenin yazdığını, televizyonun ulaştırdığını onlar ulaştırmasalar da öğrenebilirim. Bir saat sonra, bir gün sonra, bir ay, bir yıl sonra da öğrenebilirim. Ama bu kitap öyle bir haber kaynağıdır ki onun verdiği haberleri ondan başka hiçbir kaynaktan öğrenme imkânına sahip değilim.

Ah! Keşke insanlar kendilerine lâzım olmayan haberler peşinde koşacaklarına, gerçekten kendilerine lâzım olan haberlere yönelebilselerdi. Allah insana beş duyu vermiştir. Haberdar olmak zorundadır insan. Ama bunları yönlendirecek, hayra kanalize edecek, kontrol edecek akıl da vermiştir Rabbimiz. Keşke insanlar hayvanlar gibi bunları kontrolsüz kullanacaklarına insan gibi kullanmayı becerebilmiş ol-salardı.

Hacımızı da hocamızı da bu şeytan vahiylerinden engelleye-miyoruz. Ama şunu söyleyelim: Kur'an'ın dışındaki haberlere ne kadar zaman ayırırsanız ayırın. Ama mutlaka Kur'an'a zaman ayırın! Beş saat televizyon, üç saat gazete, bir saat tabelâları, levhâlârı, dük-kan reklamlarını okuyoruz da Allah için biraz da Kur'an levhâlârını, Kur'an tabelâlarını okumalı değil miyiz?

Allah diyor ki bakın: Neyin haberini soruyor bu adamlar? Şu üzerinde karasız kaldıkları, ihtilâf ettikleri çok büyük bir haber olan tekrar dirilme haberini mi?

4-5. "Hayır; şüphesiz görüp bileceklerdir. Yine hayır; elbette görüp bileceklerdir."

Kellâ: Reddun! Hayır hayır reddediyorum! Veya Kellâ nefyün! Olmaz! Çünkü iş öyle değil! Durum onların dediği gibi değil! Hayır hayır, iş sizin bildiğiniz gibi değil! Durum sizin bildiğiniz gibi değil! Sizin bildiğiniz yanlış! Bu gidişiniz yanlış ve bozuk! Bunu yakında bilecekler! Sonra yakında bilecekler!

Kâfirlere tehdit üstüne tehdit. Onlar kıyamet günü azaba uğrayacaklar, cehennemde azabı boylayacaklardır demektir bunun mânâsı. Veya ikinci bir anlamıyla kâfirlere tehdit Müslümanlara teselli oluşturulmaktadır. Kâfirler azaba, mü'minler sevaba uğrayacaklar, bunu yakında anlayacaklar, mutlaka anlayacaksınız! demektir. Yakında bi-lecek ve anlayacaksınız! Sonra yakında bileceksiniz, buyurulduğuna göre anlıyoruz ki tekrar tekrar anlayacağımız anlatılmaktadır. Öyleyse tekrar tekrar olunca şöyle de diyebileceğiz:

Ölmeden önce anlayacaksınız, ama ölürken bir daha anlayacaksınız. Ölürken anlayacaksınız, ama öldükten sonra mezarda bir daha anlayacaksınız. Mezarda anlayacaksınız, ama yeniden dirilince bir daha anlayacaksınız.

Dirilince anlayacaksınız, ama hesap kitap döneminde, mizanın başında bir daha anlayacaksınız. Mizanın başında anlayacaksınız, ama cehennemi boylayınca bir daha anlayacaksınız. Cehenneme girince anlayacaksınız ama cehennemde sürekli kalınca bir daha anlayacaksınız. Veya aynı şeyleri cennete gidecek mü'minler için de söyleyebiliriz. Zira onlar da bu merhalelerde anlayacaklar ve bilecekler.

Dikkat ederseniz Rahmeti bol olan Rabbimiz burada biz kullarına şöyle sesleniyor: "Kullarım! Bu haberi size, sizin yarın zorunlu haberdar olma döneminizden önce Rahmân olduğum için şimdiden haber veriyorum! Gelin haberime kulak verin! Gelin vahye kulak verin! Gelin akıllarınızı başlarınıza alın da Kur'an'ın haber verdiği haberlere kulak verin! Gelin inat etmeyin! Gelin başka haberler peşinde koşacağız diye benim haberlerimi kulak ardı etmeyin! Değilse siz bilirsiniz! Yarın mecburen dinleyeceksiniz! Yarın mecburen bunlardan haberdar olacaksınız başka yolu yok bunun!" Uyarı üstüne uyarılarla bize merhamet ettiği için uyarıyor bizi.

Birbirlerine neyi soruyorlar? O büyük haberden ki, o konuda ayrılığa düşmektedirler. Hayır, ileride bilecekler. Hayır hayır, ileride kesin bilecekler. Bakın, yani bugün bilmemeniz mâzeret sahibi olduğunuzu göstermez ki! Bizim bu kitabın haberlerinden haberimiz yoktu demeniz sizin mazur sayılmanıza sebep olmayacaktır ki! Üstelik benim âyetlerim sadece bu kitabın içindekilerle de sınırlı değildir. Kulaklarınıza hitap eden bu Kur'an âyetleri yanında sizlerin gözlerinize hitap eden görsel âyetlerim de vardır. Onlara bakmaz mısınız? Görmez misiniz ki:

6-7. "Biz yeryüzünü bir beşik, dağları da onun için birer direk kılmadık mı?"

Biz yeryüzünü bir beşik, bir döşek yapmadık mı? Dağları da bir kazık kılmadık mı? Etmedik mi? Yapmadık mı? Bunlar daha önce de ifade ettiğimiz gibi cevap isteyen sorular değil. Bunlar bizim aklımızı başımıza dâvet eden sorulardır. Bu tür gündüzden, geceden, se-madan ve arzdan, çevreden ve insandan, yaratılıştan söz eden, yani bizim duyu organlarımızla ulaşabildiğimiz bilgi alanlarından söz eden âyetler, Cenab-ı Hakk'ın tek Rabb olmasını ve tek İlâh oluşunu anlatan âyetlerdir. Bakın Allah'ın ilmi ve kudreti işte budur! Bunları yapan, yaratan Allah'tır diyen âyetlerdir. Cenab-ı Hakk'ın rubûbiyetini ortaya koyan âyetlerdir. Eğer bütün bunları yaratan Allah'sa, Allah'ın bütün bunlara gücü yetiyorsa, elbette sizi de yeniden öldürmeye, diriltmeye gücü yeter, diyen âyetlerdir bunlar. Eğer bu konuları idareye bilgisi yetiyorsa sizin de hayatınızı düzenlemeye bilgisi yeter mânâsına gelen âyetlerdir.

Yeryüzünü bir beşik, bir döşek yapmadık mı? Bakara'da diyor-du ki ***"Firaşa"*** kılmadık mı? Bir başka yerde ***"Kifata"*** kılmadık mı? Burada da ***"Mihada"*** deniyor. Öyleyse yeryüzünün böyle bir özelliği var. Ölülerin ve dirilerin içinde sallana sallana büyüdüğü, oturduğu ya da dinlendiği bir yerdir

8. "Sizi çift çift yarattık;"

Bir de sizi çift çift yaratmadık mı? Erkek ve kadın olarak çift mi? Evet. Ama zengin ve fakir olarak da çift. Başka? Uzun ve kısa o-larak da çift, beyaz ve siyah olarak, kapasiteli ve akıllı olarak, ama aptal ve ahmak olarak da çift yaratmıştır Allah. İşte sizi çift yarattık ve bir de:

9. "Uykunuzu dinlenme vakti kıldık;"

Sizin uykunuzu dinlence kıldık. Sübata kıldık. Hani Ashabu's Sebt vardı ya, cumartesi ashabı, cumartesi günü onlar için dinlenme günüydü ya. Hiç bir şey yapmayacaklar o gün sadece Allah'a kulluk yapacaklardı ya işte buradaki de aynı mânâyadır.

10. "Geceyi bir örtü yaptık;"

Geceyi de sizin için bir örtü kıldık. Siz altında dinlenesiniz diye geceyi sizin üzerinize örtüverdik. Örtü kıldık onu.

11. "Gündüzü geçimi sağlama vakti kıldık;"

Gündüzü de siz yaşayasınız, çalışasınız diye Maaşa yaptık. Maaşa kıldık onu sizin için.

Uykumuzun sübata kılınışından şu beş yorum karşımıza çıkar:

1. Uykunuzu uyuklama kıldık. ***"Sübata"*** aslında uykuda kişinin ölümü söz konusu, ama bazen kişi uyur uyanık oluyor uykuda.

2. Veya sekine kıldık onu sizin için. Uykuyu sizin için biz sekine yaptık.

3. Rahat ve istirahat konusu yaptık onu. Uykuyu sizin Rahat ve istirahat etmenize sebep kıldık.

4. Veya kesim yaptık onu. Yani amellerin kesimi yaptık. Kelime anlamından çıkıyor bu. Ameller kesiliyor orda, uykuda. Her şey bitiyor. Adamın

görme ameli, işletme ameli her şey bitiyor. Bu mânâda şöyle de diyebiliriz: Uyku, hissin bitmesi ve duyuların yok olması anlamına da gelir.

Gecenin libas oluşunu da şöyle anlamaya çalışıyoruz:

1. Gecenin sükûnet olmasıdır.
2. Bir de örtü olmasıdır. Yani gecenin karanlığının elbise olmasıdır. Geceyi karanlığıyla bir örtü olarak örtüverdik üzerinize diyor Rabbimiz.

Maaşa ise:

1. Kazanç zamanı demektir.
2. Bir de yaşam zamanı, yaşam demektir. Yaşama ve lezzet zamanı mânâsına gelir.

Bunlarla ilgili zorunlu bir seyahatimiz olacak. Nisâ sûresi 119. âyete kadar gidelim:
Allah Lânet olası şeytanın şöyle dediğini anlatır bize:

"Onlar Allah'ı bırakıp tanrıçalara taparlar ve: "Elbette senin kullarından belli bir takımı alıp onları saptıracağım, onlara kuruntu kurduracağım, develerin kulaklarını yarmalarını emredeceğim, Allah'ın yarattığını değiştirmelerini emredeceğim" diyen, Allah'ın lânet ettiği azgın şeytana taparlar. Allah'ı bırakıp şeytanı dost edinen şüphesiz açıktan açığa kayba uğramıştır.
(Nisâ 118,119)

Allah düşmanı şeytan diyor ki, "onları kesinlikle saptıracağım. Yoldan çıkaracak, Kitap ve sünnetten uzaklaştıracağım. Onları olmadık ümniyelerin, kuruntuların peşine takacağım. Hedefler göstereceğim onlara. Bir hedefe ulaşınca, başka bir hedef, bir tepeyi aşınca başka bir tepe çıkaracağım onların karşısına. Davarların kulaklarını kestireceğim. Putlarına adamalarını emredeceğim. Onlara fıtratı, yaratılışı değiştirteceğim. Her şeyin fonksiyonunu bozdurup değiştirteceğim. Ananın, babanın, hanımın, üzümün, gecenin, gündüzün fonksiyonunu değiştirteceğim." Evet Allah düşmanı şeytan bizi Allah yolundan saptırmaya çalışacak, ama biz de ona alet olmayacağız. O gayret edecek şeytanlığına, biz de Müslümanlığımıza gayret edeceğiz.

Çünkü Sâd sûresinde Cenâb-ı Hak şeytanın şöyle de dediğini bize duyurur:

“Ben onların hepsini saptıracağım, ama halis Mü’-minler müstesna.”

“Eğer halis mü’minseler ben onlara hiçbir şey yapamayacağım.” Öyleyse biz şeytanın iğvalarına, hilelerine karşı halis mü’min olmaya, yani katışıksız vahiy mü’mini ve Kur’an ve sünnet mü’mini ol-maya çalışacağız. Babamızdan böyle gördük diye değil, hocamızdan böyle duyduk diye değil. Allah ve Resûlü böyle dedi, Kitap ve sünnet böyle istedi diye. O zaman şeytan bize bir şey yapamayacak.

İşte bu âyetten anlıyoruz ki şeytan bize etkili oluyor da biz gecenin, gündüzün, Kur’an’ın, sünnetin, annenin, babanın fonksiyonunu değiştiriyoruz. Paranın, altının, gümüşün, taşın fonksiyonunu değiştiriyoruz, meyhane yapımında kullanıyoruz. Bunlar hep şeytandandır ve yaratılış gâyesinin dışına çıkmadır.

12. “Üstünüze yedi kat sağlam gök bina ettik;”

Beni böyle de tanıyın diyor Allah. Sizin üzerinize sapasağlam yedi kat sema bina etmişiz. Şu üzerimizdeki yedi şedit, yani muhkem, yıkılmaz, değişmez, alt edilmez semayı da Allah yaratmıştır. Üzerinizdeki yedi kat semayı bina etti Allah. Yarattı, üstelik bina da etti.

13. “Parlak ışık veren güneşi var ettik;”

Ve ondan bir de vehhac sirac ortaya koyduk. Yani böyle ışık saçan bir kandil ortaya koyduk. Vehhac; parlak ve nûrlu demektir. Yani hem ısı, hem de ışık kaynağı olan demektir. Veya tutuşturulmuş anlamına geliyor.

Şimdi, acaba güneşin ısısı, ısıtması kendinden mi? Yoksa ışı-ğı mı ısıtıyor? Yani bizi ısıtan güneşin bizzat kendisi mi? Yoksa ışığı mı? Bu münakaşa edilmiş, ediliyor. Halbuki Müslümanlar bunu yıllar yılı öncesinden ortaya koyuvermişler. Güneşin kendisi ısıtmıyor bizi. Güneşe 1000 metre yaklaşınca daha ısındık, 5000 metre daha uzaklaşınca daha soğuduk olmuyor. Ya ne? Aynı mesafede olan güneşin ışığı ne kadar geliyorsa biz o kadar ısınıyoruz. Hattâ mercekle güneşin ışığını bir noktada topladınız mı yakıveriyor filan. Demek ki mesele güneşe yakınlık uzaklık değil, ışığın temerküzüdür. Yani güneşten, güneşin ışınlarından gölgelenip gölgelenmeme meselesidir.

14-16. “Taneler, bitkiler, ağaçları sarmaş dolaş bahçeler yetiştirmek için, yoğunlaşmış bulutlardan bol yağmur yağdırdık.”

Ve size bulutlardan şırıl şırıl, sicim gibi su indiriyoruz. Mu’sı-relerden, yoğunlaşmış bulutlardan size su indiriyoruz.

Evet Rabbimiz mu’sırelerden yâni yoğunlaşmış bulutlardan yağmur da gönderenmiş. Sonra:

Onunla habb ve nebat bitiriyoruz. Onları bitirmek, çıkarmak için indiriyoruz bu yağmuru.

1. Habb, biçilen ekin taneleri, nebat da ot, yani hayvan yiyeceğidir.

2. Veya habb, Ademoğlunun ekip diktiği, insanın saçtığı, nebat da Adem oğlunun saçmadığı, kendiliğinden bitenlerdir. Yani Ademoğlunun bizzat ekip, dikip, biçtiği şeyler habb’dır, nebat da kendiliğinden büyüyenlerdir.

3. Veya habb, insan yiyeceği, nebat da hayvan yiyeceğidir. İş-te yağmurla görüyorsunuz ki biz onları bitiriyoruz diyor Allah.

4. Ya da bir başka mânâsıyla habb, inci demektir, nebat da ot demektir. Yağmur ot bitirirken, denizde de inci bitirir. İşte böyle indirdiğimiz sellice yağmurlarla arzda ot, denizde de inci bitirmekteyiz buyuruyor Rabbimiz.

Bir de girift girift ekinler, meyveleri girift ağaçlar, ya da renkli renkli bağlar, bahçeler veya altta ekin, üstte ağaçlar birbirine karışmış bağlar, bahçeler çıkarmak, bitirmek için.

Buraya kadar anlatılanlar Cenab-ı Hakk’ın bilgisini ve kudretini anlattı. Ve arkasından:

17. “Doğrusu hüküm gününün vakti elbette tespit edilmiştir.”

Kuşkusuz o hüküm günü, fasıl günü kararlaştırılmış bir vakit olmuştur diye söz, hemen âhirete döndürüldü. Zaten Allah bu önce anlattıklarını, bize bizim dünyamızı tanıtmak, bize tabiat bilgisi dersi vermek için, botanik konusunda bizi bilgilendirmek için anlatmadı. “Arzı böyle sizin için bir beşik kılan ben! Üstünde yaşadığınız arzın dengesini sağlamak için dağları kazıklar olarak çakıveren ben! Sizi erkek ve dişi olarak çift çift yaratan ben! Uykunuzu dinlence yapan, sizi bedenlerinizi yoran güneşin ışınlarından, gündüzün streslerinden, yorgunluklarından kurtarmak için geceyi bir örtü olarak sizin üzerinize örtüveren ben! Geceyi böyle yapan ben! Böyle olan ben! Sizi fasıl gününde bekliyorum! Sizi randevu gününde bekliyorum ey insanlar!”

Evet önce kendini anlattı anlattı sonra diyor ki: “Ey insanlar! Ne diye sizler bu benim size sunduğum delillerden hareketle yeniden dirileceğinize ve benim sizi hesaba çekeceğime bir sonuç çıkartmadınız? Nasıl oluyor da bu

anlattıklarımdan öyle bir neticeye varmadınız? Öyleyse hemen ben hatırlatayım size" diyerek şöyle diyor Allah:

Fasıl günü vakti belirlenmemiş mutlak gerçekleşecek bir gündür. Nedir o fasıl günü? Mürselât'ta öğrenmiştik ki Fasl günü hall ü fasıl günüdür. Her şeyin tafsilatla açığa çıkacağı gün demektir. Fâsılalı, fâsılalı her şeyin, hepsinin gündemde tutulacağı, her şeyin hükme bağlanacağı gün demektir. Bugün:

Randevulaşılmış, vakti kararlaştırılmış gündür o gün. Peki ne olacak? Nasıl olacak o gün?

18. "Sur'a üfürüldüğü gün hepiniz bölük bölük gelirsiniz."

O gün Sur üfürülecek, Sur'a üfürülecek ve insanlar fevç fevç gelecekler. Üç sur biliyoruz:

1. Birincisi ***"Nefha-i Feza"***dır. Korku nefhası, korkudan in-sanların yüreklerinin hoplayacağı ve herkesin donup kalacağı nefha-dır. Kur'an-ı Kerîm'de bu birinci sûru anlatan âyetler pek çoktur. Birinci sûr üfürülünce her şey ve herkes korkudan donup kalacak. Hattâ ekmeği ağzına götürürken adam eli ağzına yakın mesafede donup kalacaktır, diyor Allah'ın Resûlü. Veya adam konuşurken ağzı açık donup kalacaktır. Birinci sûrla her şey donakalacak ve sonra arkasından ikinci sûr üfürülecek.

2. İkinci surun adı da ***"Nefha-i sa'ika"***dır. Bununla da her şey ve herkes ölecektir. İkinci surun üfürülmesi için Rabbimiz İsrafil'e emredecek.

"Sura üflenince Allah'ın diledikleri müstesna göklerde ve yerde olanlar hepsi düşüp ölürler. Sonra sura bir daha üflenince hemen ayağa kalkıp bakışır dururlar."
(Zümer 68)

3. Üçüncü sur da: ***"Nefha-i kıyam li Rabbil âlemin"***dir. Yani hesap kitap günü tüm varlıkların Rabblerinin huzurunda dirilip toplanacakları nefhadır. Bu sur üfürülünce bir de bakarsın ki insanlar mantar bitiyormuş gibi kabirlerinden kalkmış, değiştirilmiş bir arzın üzerindedirler.

"O gün yer başka bir yer, gökler de başka göklere tebdil olunacaktır."
(İbrahim 48)

Anlıyoruz ki birinci sûrda insanlar ölmediler. Birinci sûrda donup kaldılar, ikinci sûrla öldüler, üçüncü sûrla yeniden diriliş başladı. Yani sanki videoyu

koydun ve görüntüyü ekrana getirdin. Sonra bastın tuşa görüntü durdu. Adam ekmeği ağzına götürürken öylece kalıyor. İşte bu Nefha-i Fezada, ilk sûrda olacaktır. Ondan sonra bir tuşa daha bastın ve görüntüyü kapattın. İşte ikinci surla, yat! suruyla her şey bitti, her şey öldü ve her yer dümdüz oldu. Sonra tekrar videoyu açıp görüntüyü getiriyorsun. Yani yeni bir sur, üçüncü bir sur, kalk! Suruyla da insanlar tekrar dirilecekler ve fevç fevç gidecekler. Peki nereye gidecekler? Zilzâl sûresinde bu konu şöyle anlatılıyordu:

"O gün insanlar işlerinin kendilerine gösterilmesi için bölük bölük dönerler."

(Zilzâl 5)

O gün insanlar işlerinin, amellerinin neticelerinin kendilerine gösterilmesi için bölük bölük dönerler. Ya amellerini görmek için, ya da amellerinin sonucunun kendilerine gösterilmesi için insanlar grup grup dönerler.

Fahrettin Râzî buradaki ***"Eştaten"*** ifadesini dağınık olarak, farklı farklı gruplar halinde, farklı farklı konumlarda insanların mahşer yerine gelecekleri şeklinde tefsir etmiştir. Kimisi binitli, kimisi binitsiz, kimisinin yüzü ak, kimisinin kara, kimisi yürüyerek, kimisi sürünerek, kimisinin ayakları çıplak, kimisi zincirlere vurulmuş vaziyette amellerini görmek, amellerinin sonucuna muttali olmak üzere mahşer yerine getirilecekler.

İnsanlar mahşer yerine fevç fevç, dalga dalga gidecekler. Ya da inançlarına göre, yaşadıkları hayatlarına ve amellerine göre gruplaştırılacaklar ve öyle gidecekler. Bunlar biracılar, bunlar zinacılar, bunlar hırsızlar, bunlar homoseksüeller, bunlar fâizciler, bunlar kumarcılar, bunlar Allah'a Allah'ın istediği biçimde kulluk edenler, bunlar Allah'la savaşa tutuşanlar, bunlar Allah'ı Rabb bilenler, bunlar tâğut-lara kulluk edenler, bunlar Adem yolunun yolcuları, bunlar şeytan ta-raftarları, bunlar İbrahim taraftarları, bunlar Nemrut yolunun yolcuları, bunlar Mûsâ'nın yoluna tabi olanlar, bunlar Firavun yolundan gidenler, bunlar Muhammed (a.s)'e tabi olanlar, bunlar Ebu Cehillerin izini takip edenler, bunlar Kur'an'a inanalar, bunlar Kur'an'ı reddeden demokratlar, bunlar Müslümanlar, bunlar ateistler, bunlar Allah yasalarını beğenmeyenler, bunlar kendi yasalarının hâkimiyeti adına Allah yasalarına geçit vermeyenler, bunlar Allah dostları, bunlar Allah düşmanları diye insanlar gruplaştırılacak.

Bu grupların içinde elbette Hz. Muhammed (a.s) da olacak ve acaba onun grubunun içinde yer alıp alamayacağımızı, onun dalgasına kapılıp onunla birlikte onun gittiği yere gidip gidemeyeceğimizi çok iyi düşünmek zorundayız. Unutmayalım ki onun fevcine, onun dalgasına katılabilmenin yolu, onunla birlikte onun gittiği yere gidebilmenin yolu her sahada onu tanımaya ve örnek almaya bağlıdır. Onun gibi olmaya, onun gibi yaşamaya bağlıdır. Çünkü: İsrâ sûresinde de herkesin imamlarıyla, önderleriyle, liderleriyle, tabi olup yolundan

gittikleriyle birlikte çağrılacakları, kim kiminle beraberse, kimin yolu, kimin ameli kime uygunsa, kim kimin yolundan gidiyorsa onlarla birlikte çağrılacakları anlatılıyordu:

"O gün bütün insanları önderleriyle beraber çağırırız. O gün kitabı sağından verilenler, işte onlar kitaplarını okurlar. Onlara kıl kadar haksızlık edilmez."
(İsrâ 71)

Öyleyse Rasulullah efendimizi, onun sünnetini, onun hayatını çok iyi tanımak ve adım adım ona tabi olmak zorundayız. Amellerimizi, fiillerimizi, kavillerimizi ve tüm hayatımızı ona dayandırmak zorundayız. Hayatımızı ona çıkarmak zorundayız. Onu imam ve önder bilmek zorundayız. Başka çaremiz de yoktur.

19. "Gökler kapı kapı açılacaktır."

Sema açılacak, kapılar oluşacak! Sema yarılacak ve kapılar oluşacak. Niye yarılacak sema ve ne olacak bu kapılar? Anlayabildiğimiz kadarıyla açılan, oluşan bu kapılardan melekler gelecek. Meleklerin inmesi için semada kapılar oluşacak. Ellerinde amel defterlerimiz olduğu halde melekler inecek her bir kapıdan. Veya işte düzen, nizam, intizam için bir şeyler getirecekler Allah'ın melekleri.

"Melekler sıra sıra dizilip, Rabbinin buyruğu gelince,"
(Fecr 22)

Hayatınızın, yaptıklarınızın hesabını vermek üzere, sorgulanmanız yapılmak üzere kendi huzurunda toplanmamız için meleklerin sıra sıra dizilip Rabbinin emri geldiği zaman, işte o zaman Allah da gelecek ama nasıl gelecek? Bilmiyoruz. Nereye gelecek? Bilmiyoruz. Ama Kur'an öyle diyor, bizde öylece inanıyoruz. Sonra:

20. "Dağlar yürütülüp serap olacaktır."

Dağlar yürütülecek, dağlar yerlerinden sökülecek, oynatılacak. Veya dağlar kökünden sökülüp atılacak, dağıtılacak. Bir anlama göre dağlar heba olacak. Yani rüzgarın kaldırdığı toz toprak zerrecikleri gi-bi olacak dağlar. Veya bir üçüncü anlamı da serap gibi olacak dağlar. Sanki dağ var, sanki dağ yok olacak. Bir varmış, bir yokmuş olacak. Dağların dağlığı bitecek. Gerçekten çok garip bir şey. Dağlar yürü-yünce hani dalga gibi düzgünce yürüseler o zaman tıpkı geminin dalgaların üzerine binip karşı tarafa geçtikleri gibi biz de

üzerlerine biner ve karşı tarafa geçeriz, ama öyle uslu uslu yürümeyecekler. Önlerine gelen her şeyi ezip, çiğneyip, tuz buz ederek yürüyecekler.

Böylece anlıyoruz ki düzen değişecek. Ama düzen bozulacak değil, düzen değişecek. Hani az evvelki âyet: ~®(@«#²:Ï! «"@«A¬D²7!«: denmişti. Yeryüzünün dengesini sağlamak için, onun alabora olmasını engellemek için biz dağları kazıklar olarak oraya çaktık demişti. Burada da diyor ki, dağlar yürütülecek. Eh işte bir varmış bir yokmuş. Dünya da böyledir zaten. O da bir varmış, bir yokmuş. Yani bağlanmaya değ-mez, yapışmaya, kıbleleştirmeye değmez, aman onsuz olmaz demeye değmez bir dünya. Allah onun kulu-kölesi olmaktan sakındırsın inşallah bizi. Sadece kendine kul köle etsin! Bu konuda yardımcınız olsun!

21-22. "Cehennem, yalnız azgınları bekleyen yerdir. Dönecekleri yer orasıdır."

Cehennemse, o gözetleyici olarak hazır beklemektedir. Gözetleyici, mirsad, rasathane olarak pusu kurmuş müşterilerini beklemektedir cehennem. Bunun birkaç mânâsı vardır:

1. Ceza vermek için, müşterilerine hak ettikleri töreni göstermek üzere gözetleyici olarak beklemektedir cehennem. Anlıyoruz ki cehennemin böyle gözetleyici olması bizzat kendisinin kimi ve neyi beklediğini bilmiş olması, Kur'an'ın anlatımına göre cehennemin sanki şuurlu, akıllı, mantıklı bir varlık olduğunu gösteriyor. Meselâ Furkân sûresinde cehennemin sanki insan gibi şuurlu bir varlık olduğu ve müşterilerini tanıdığı anlatılmaktadır:

"Bu ateş, onlara uzak bir yerden gözükünce, onun kaynamasını, öfkesini ve uğultusunu işitirler."
(Furkân 12)

Sanki müşterilerini tanıyor ve uzaktan onları görünce de kükremeye, homurdanmaya başlıyor. Sanki uzaktan hortumlarını, alevlerini gönderiyor onları yakalamak, tutmak ve yutmak istiyor. Veya Hü-meze sûresinin beyanıyla cehennem nereye gideceğini, insanların, müşterilerinin neresine el atacağını, onların defterlerini dürmeye nerelerinden başlayacağını biliyor.

"O, kalplere uzanan, Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir."
(Hümeze 6,7)

Burada da bu şuurlu varlığın müşterilerinin kalbine el atacağı, insanın kalbine uzanacağı anlatılıyor. Neden? Çünkü kalp insanlarda kabul ve ret, iman ve küfür makamıdır. Kalp insanlarda düşünce, idrak, heves, niyet ve irade

makamıdır. İman ve küfür konusunda kişide en sorumlu yer onun kalbidir. Onun içindir ki bu âyet-i kerîmesinde Rabbimiz cehennem ateşinin kalbe uzanacağını anlatmaktadır.

Kaf sûresinde anlatıldığına göre müşterileri içine dolduktan sonra Cenâb-ı Hak şöyle soracakmış: "Doldun mu ey cehennem? Daha ister misin bu sığır sürülerinden? Bu kâfirlerden daha ister misin?" Cehennem de diyecekmiş ki: "Daha yok mu ya Rabbi? Daha yok mu ya Rabbi! O kadar kükreyip coştum ki bugün bir türlü doymak bilmiyorum! Bu sığır sürüsü tiplilerden, bu kütüklerden daha varsa gönder ya Rabbi!" Veya bunun bir ikinci anlamı da: "Daha mı var ya Rabbi? Hayret, daha bitmedi mi Allah'ım? Bu kütüklerin sonu gelmedi mi?" diye şaşkınlığını ifade edecektir.

İşte cehennem sanki şuurlu bir varlık olarak böyle korkunç bir bekleyicidir. Tabi Allah'ın kanunları, sünnetullahın tezahürü olarak bi-ze intikal eden bu kanunlara karşı gelmenin anlamı yoktur.

Peki kimleri bekliyormuş cehennem? Yani müşterileri kimmiş cehennemin? Kimler gideceklermiş oraya? Bakın bunu da Rabbimiz şöyle anlatır:

Tuğyan eden, tâğutluk yapanlar, haddi aşanlar için, Allah karşısında güç, bilgi iddiasında bulunarak, Allah'la ve Allah yasalarıyla savaşa tutuşarak, Allah'ın kitabına, Allah'ın hayat programına sırt dö-nerek hayatlarını kendi kendilerine düzenlemeye kalkışanlar için bir sığınak, bir barınak olarak cehennem bekleyip durmaktadır.

Meab birkaç mânâya gelir:

1. Dönüş demektir. Dönüş yeri demektir.

2. İnkılap yeri demektir. Cehennem inkılap yeridir.

3: Sığınak, barınak demektir.

Tâğîn de tuğyankârlar, tuğyan edenler demektir. Allah karşısında hadlerini aşanlar, kul olduklarını unutup tanrılık iddiasına kalkışanlar demektir. Yaratıcılarının rubûbiyetini reddedip, yaratıcılarının kendileri adına belirlediği yaşam biçimini reddedip kendi kendilerine hayat programı yapmaya çalışanlar, Firavunluk yapanlar demektir. Kalem sûresinde görmüştük. Bahçenin ürünü üzerinde başkalarının hakkına inanmayanlar. Malında başkalarının da hakkı olduğuna inan-mayanlar demektir. Hayatta kendilerini etkin ve yetkin zanneden

kimseler demektir. Hayatlarında Allah'ı diskalifiye ederek yaşayanlar demektir. İşte cehenneme gidecek olanlar bunlardır. Cehennemin müşterileri bunlardır.

O zaman bizde şöyle dönüp kendimize bir bakalım. Acaba bizler de Tâğîn miyiz? Acaba bizler de cehennemin beklediği müşterilerinden miyiz? Sosyal ilişkilerimizi, ekonomik dünyamızı, ya da siyasal yapılanmalarımızı, bireysel planda, toplumsal planda problemlerimizi tespitini ve çözümünü kiminle ayarlıyor, kiminle belirliyoruz? Veya teşhis ve tedavi konusunda kime müracaat ediyoruz? Sorgulayalım kendimizi. Bakın âyet tâğutların cehenneme gideceğini söylüyor. Hayatlarını Allah'a sormadan, Allah'ın kitabıyla düzenlemeden yaşayanların cehenneme gideceklerini anlatıyor.

Ya biz? Bizim hayat programımızı kim belirliyor? Çocuğumuzun mektebine, evimizin eğitimine, malımıza, mesleğimize, dükkanımıza, gündüzümüze, gecemize ilişkin programları kim çiziyor? Allah mı çiziyor? Hayatımızın kaçta kaçına Allah, kaçta kaçına Zerdüşt karışıyor? Zerdüşt buyuruyor, biz yapıyoruz. Onun gaflet edip hayatımızda bıraktığı boşluğu da biz dolduruyoruz. Dinle dolduruyoruz. Peki buna göre biz neredeyiz? Bizim yerimiz neresi? Allah için bir düşünün.

Eğer bütün bu konularda kendimize ve enfüsümüz anlamına kendimizden, içimizden birilerine müracaat ediyor, ama Allah ve Resûlüne müracaat etmiyorsak, o zaman biz de tâğîndeniz Allah korusun. Böyleleri için cehennem bir sığınak, bir barınak, bir dönüş yeridir, bir inkılap yeridir unutmayın.

23-26. "Orada sonsuz kalacaklardır. Orada serinlik bulamayacaklar, işlediklerine uygun olan kaynar su ve irin dışında bir içecek tadamayacaklardır."

Onlar orada çağlar boyu kalacaklar. ***"Ahkaba"*** Çağlar ve çağlar demektir. Bir çağ, arkasından başka bir çağ, arkasından başka bir çağ orada kalacaklar demektir. İlelebet, ebede dek, böyle çağlar boyunca hep kalıp gidecekler.

Peki cehennemde kalış ebedî değil miydi? Kur'an'ın başka yerlerinde "Onlar orada ebediyen kalacaklar" denmiyor muydu? Niye burada böyle dendi? Neden burada çağlar boyu dendi? Neden öyle? Buna şöyle bir cevap verilebilir: Buradaki Ahkaba'dan gâye, bir son değildir. Yani bu işin sonunun filan çağ olduğunu beyan değil. Öyle olsaydı süreli olurdu. Ama çağlar boyu devam edeceğini anlatıyor âyet-i kerime. Çağlar boyu sürecek sürekli bir azaptan söz ediyor.

Belki bir çağ hamim içirilerek, bir başka çağ irin için, kan için, bir başka çağ gözün patlatılması, bir başka ahkap karnın deşilmesi, beynin dağıtılması şeklinde çağ çağ azapların süreceği şeklinde de anlaşılabilir.

Tabii ebedî bir hayat için çağ nedir? Onu bilmiyoruz. Bilmemiz de gerekmiyor zaten. Bilelim diye değil, iman edelim diye anlatılıyor bütün bunlar.

Orada ne bir serinlik, serinletici bir şey veya bugünkü ifadeyle ne de bir soğukluk yani içecek bir şey tatmayacaklar. Berd, su, hava, rahat, uyku, içecek şeyin soğukluğu imiş. Orada onlara bunlar tattırılmayacak. Peki hiçbir şey mi tattırılmayacak? Hayır. İçecekleri bir şeyler var onu söyleyecek Rabbimiz:

Ancak kaynar su ve irim içirilecek onlara. Hamim şu mânâlara gelmektedir:

1. Yakıcı bir hararet demektir.

2. Cehennemliklerin göz yaşları bir havuzda toplanacakmış, bunun adına hamim denir ve onlara bundan içirilecektir.

3. Ya da cehennemliklerin içeceği bir içkiymiş. On bin derecede erimiş bir madenin eriyiğiymiş ki bundan içtikçe karınları, bağırsakları patlayıverecekmiş Allah korusun.

Gassak da ya dondurucu soğuk demektir, ya da irin demektir. İşte cehennemliklerin içecekleri bunlardır.

Muvafık bir ceza diyor Rabbimiz. Yani tam onlara muvafık bir ceza. Tamı tamına onlara uygun bir ceza. Tam onlara göre, tam onlara muvafık bir ceza deniliyor.

Sanki aklıma şöyle geliyor: Dünyada çok susuz kaldığı günlerde köpek su bulamazsa toprağı yalarmış, neminden filan istifade edeyim de susuzluğumu gidereyim diye. Allah korusun da sanki orada da böyle yapacaklar cehennemlikler. Susuzluktan yanan kâfirler birbirlerinin vücutlarına sarılıp yaralarından akan irinleri, kanları yalamaya, emmeye çalışacaklar.

Şimdi böyle bir adama, yani cehennemde irin içmek zorunda kalan bir adama denilse ki: “Şu elli varil veya on tanker irini iç! Eğer bunu içip bitirirsen cehennemden çıkacaksın!” Adam bin varile de razı olur, yüz bin varile de razı olur değil mi? Neden? Çünkü bin varil de olsa hepten bir kurtuluşun müjdesi mânâsına gelecektir bu. Yani ne kadar çok da olsa bitici olan bir şeydir. Ama

orada nehirlerle, barajlarla irin vardır onlar için ve çağlar boyu, ebediyen oradan çıkmamacasına ondan içmek zorunda kalacaklardır onlar.

Gerçekten çok korkunç bir şey değil mi? Çok ürpertici ve tiksindirici bir şey değil mi? Peki Allah orada böyle sonsuza dek irin içmek zorunda kalmış birine dese ki: "Peki ey kulum benim dünyada senden istediğim emirlerin hangisi bu kadar irindi? Hangisi bu kadar iğrençti? Dünyada senden istediğim emirlerimden hangisi bu irini içmek kadar zor ve tiksindiriciydi de onları yapmadın da buraya geldin? Hangisi zordu bu irin içmek kadar? Namaz mı zordu? Oruç mu tiksindiriciydi? Tesettür mü iğrençti de onları tertemiz uygulayıp ta tertemiz cenneti hak etmedin?" dese ne diyebilecektir bu adam?

Yani ne mâzereti olabilecektir? Üstelik o, dünyadayken birilerinin irinlerini, salyalarını aynı aşkla, aynı şevkle, sanki aynı ihtiyaç duygusuyla böyle yalayıp yutmaya çalışıyordu. Ağasının, patronunun, müdürünün, efendisinin, şeyhinin ağzından, müridinin, babasının ya da falanının, filanın ağzından çıkan veya tavrında çıkan salyaları, salya gibi İslâm dışı sözleri, irin gibi sözleri, irin gibi tavırları, irin gibi amelleri "evet efendim! Tamam efendim! Hayhay efendim! İsâbet buyurdunuz, hikmet yoğurdunuz efendim!" edasıyla yalayıp yutuyordu. Onları uyarmıyordu. Onlara karşı Müslümanca bir tavır takınmıyordu. Onlardan sadır olan İslâm dışı tüm hareketleri, tüm tavırları sineye çekiyordu. İşte böyle onları yalayıp yutmasının karşılığı olarak cehennemde irin yutturulacak bu adamlara.

O zaman cehennemi insanların kafasında daha bir canlı tutabilirsek belki insanlar oraya gitmekten sakınma planları kurabilirler. Mesela, insanın önüne irin getirelim, onunla karşı karşıya koyalım. Öyle bir manzara çizelim. Meselâ bir büyük tencerede, veya bir kazanda irin getirelim sofraya, adamların masalarına yerleştirelim. Her birisinin önüne kristal camdan taslar koyalım. İçine de sapsarı irini yerleştirelim. Hattâ belki rengi bozuk gibi geliyor diye, biraz da renklendirelim filan deniyorsa, yağ veya biber anlamına üzerine biraz da kan dökelim. Onu artık kaşıkla mı yerler? Yoksa ekmeklerini mi batırırlar? Yoksa tası kafaları na mı dikerler? Ne yapacaklarsa öylece canlandıralım. O zaman belki korkarlar, belki tiksinirler de cehenneme gitmeme planları geliştirebilir insanlar.

İşte cehennem bu. Allah korusun da dayanılacak gibi filan de-ğil. Allah diyor ki, tam onlara uygun bir ceza, tam onlara muvafık bir ceza. Üstelik Kur'an'ın ve sünnetin bize anlattığına göre bire birlik bir ceza. Yani yaptıklarının fazlası da yoktur. Sadece dünyada işlediklerine karşılık bir cezadır bu. Ama cennetliklerin karşılığı öyle değildir. Onlarınki bazen bire on, bazen bire yedi yüz, bazen bire otuz bin, hattâ, hattâ bazen sınırsız bir mükâfat vardır onlar için Cennette. Ama burada bire bir tam karşılık bir ceza diyor Rabbimiz.

Meselâ onlar için yardımcı yoktur denilmişse, onlar için azap var denilmişse, onlar zaten bunu yalan sayıyordular, hadi bakalım ya-lan saydığınıza! denilecek. Ama cehennem vardır diye şimdiden Allah haber veriyorsa, insanlar bunu sinelerine çekiyorlar ve yutuyorlarsa, dünyada irin içmeye, kan içmeye devam ediyorlarsa o zaman canları isterse. Hattâ belki zaten dünyada adamların yediği içtiği cifeyse, pislikse, necisse, necesse, içkiyse, kumarsa, fâizse, kansa, domuzsa veya benzer pis, temiz, haram, helâl ne olduğuna bakmadan bir hayat sürüyorlarsa elbette yarın böyle bir ceza onları bekliyor olacaktır. Ve tam muvafık bir ceza olacaktır bu onlar için.

Peki nedenmiş o? Niye bunlara böyle bir ceza veriliyormuş? Çünkü onlar hesabı ummuyordular. Hesap, kitap beklentileri yoktu onların.

27. "Çünkü onlar, hesaba çekileceklerini ummaz-lardı."

Yaşadıkları dünya hayatında sevap ummazlardı, ikabtan da korkmazlardı. Hesap ve ceza konusunda Allah'ın tehdidinden kork-mazlardı. Cennet arzusu cehennem endişesi taşımadan yaşıyorlardı. Mayın tarlasında geziyormuş gibi haramların üstüne, üstüne gidiyorlardı. Onun için onlara böyle bir ceza muvafıkmış. Hesabı kitabı ummayan, dirilişe inanmayan insanların mantıkları da işte böyle değişik oluyordu dünyada. Meselâ Furkân sûresinin ifadesiyle şöyle diyor-lardı:

"Bizimle karşılaşmayı ummayanlar: "Bize ya melekler indirilmeli, ya da Rabbimizi görmeliyiz" derler. An-dolsun ki kendi kendilerine büyüklenmiş, azgınlıkta pek ileri gitmişlerdir."

İşte görüyorsunuz, âhirete inanmayanların, dirilişi, hesabı, ki-tabı reddedenlerin mantıkları da böyle. Veya değişik yerlerde âhirete inanmayan bu insanların farklı şeyler istediklerini, farklı hesapların içine girdikleri anlatır:

28. "Âyetlerimizi hep yalan sayıp dururlardı."

Âyetlerimizi yalan üstüne yalan saymakla, âyetlerimizle dalga geçiyorlar, yalan sayıyorlarsa elbette bu ceza onlara tam lâyık bir ceza olacaktır.

Yalan saymak küfürden biraz farklıdır. İnkâr etmek, âyetleri tü-müyle reddetmek ve inanmamak demektir. Ama yalan saymak, âyetlere inanmakla beraber gereğini yerine getirmemek demektir. Meselâ adam inanıyor namazın farz olduğuna ama yine de kılmıyor. İnanıyor tesettürün farziyyetine ama yine de örtünmüyor. İnanıyor ilmin farz olduğuna, ama yine de ilim yoluna girmiyor. İnanıyor ahiretin varlığına ama öyle bir hayat yaşıyor ki, hayatında bu inancın

kokusunu bile görmek mümkün değildir. İşte bu da âyetleri yalan saymak demektir.

Buhârî'deki yalan sayma hadisini daha önce demiştim. Bu ha-dise göre de âyete inanan ama gereğini yapmaya yanaşmayan insanlar yalan sayanlar demektir. Meselâ bir çocuğa: "Gel buraya! Yoksa kafanı kırarım!" diyorsa anası. Çocuk da: "Eh canım anam işte!" di-yorsa, anasının sözünü ciddiye almıyorsa bu yalan saymadır işte. Ya-ni çocuk gelmek nedir, gelmemek nedir, kafanın kırılması nedir, ananın yapacağı nedir, bunu biliyor, buna inanıyor ama bunu kendi hayatına indirmiyorsa bu da yalan saymadır diyoruz. İşte bu şekilde Allah'ın âyetlerini yalanlayanlar, yalan sayanlar, yok farz edenler, kamufle etmeye çalışanlar, kendi gündemlerinden, günlük hayatlarından, toplumun gündeminden düşürmeye çalışanlar ve de âyetleri cid-diye almayarak, âyetlerin imanını gündeme getirmeyerek onları yalan sayanlardır bunlar.

29. "Biz de her şeyi yazıp saymışızdır."

Oysa biz her şeyi, her bir şeyi, bir kitapta yazıp çizip toplamışız. Yani biz her şeyi kitapta yazmışız, hiç bir şeyi atlamadan yazmışız. Öyle ise haydin bakalım:

30. "Şöyle deriz: Artık tadınız, bundan böyle size azaptan başka bir şey artırmayız."

Haydi bakalım tadın yaptıklarınızın tadını! Artık size azaptan başka bir şey artırmayacağız! Artık tattıkça azabı tadın! Yedikçe azabı yiyin! İçtikçe azabı için! Bundan böyle hep kan için, irin için! Ve böylece azabın içinde, azaptan kurtulmamacasına kahrolun! Mahvolun! Helâk olun hainler! Ama ölmeyin! Gebermeyin! Çünkü sizin azabınız sona ermemeli, sizin azabınız bitmemeli denilecek. Çünkü ölüm bir kurtuluştur, onun için ölüm olmayacaktır orada.

Bizim mesânî bir kitabımız var. Rahmân olan Allah, Rahmetinin tecellisi gereği bizi kahredecek, mahvedecek, sıkboğaz edecek değildir. Öyle çıkmaz bir pozisyonda tutmuyor Rabbimiz bizi. Yani bizi sevdiğinden, bize merhamet ettiğinden dolayı bize bu azap ve ikâb sahnelerini göstermektedir. Değilse herkes öyle değildir. Herkes cehennemi boylayacak değildir. Bakın kimileri için de şöyle tablolar var, şöyle ortamlar, şöyle nîmetler vardır dercesine bundan sonra bakın Rabbimiz şöyle buyuruyor:

31-34. "Doğrusu, Allah'a karşı gelmekten sakınanlara kurtuluş, bahçeler, bağlar, göğüsleri tomurcuklanmış yaşıt kızlar ve dolu kadehler vardır."

Muhakkak ki muttakiler için mefâz vardır. Peki mefâz nedir? Mefaz, kurtuluş demektir. Mefâz, korunmak demektir. Yani onun şerrinden kurtuluş demektir. Az önce anlatılan cehennem ateşinin şerrinden kurtuluş vardır muttakiler için. Demek ki takvalılar kurtuldular cehennemden, kurtuldular azaptan, ikaptan, kurtuldular kandan, irinden. Kurtuldular tüm bunlardan ve de cenneti hakkettiler, cennet buldular.

Bu kurtuluş fevzü'l kebirdir. Yani tam bir kurtuluş, büyük bir kurtuluş, gerçek bir kurtuluş, mübîn, açık, ayan beyan bir kurtuluştur Kur'an'ın ifadesiyle. Hani dünyadaki kurtuluşlara seviniyoruz. Üç yıl, beş yıl, on yıl, seviniyoruz, sonra anlamını yitiriyor tabi o kurtuluşlar. Ama âhiretteki bu kurtuluş hiçbir zaman anlamını yitirmeyecek, sürekli bir kurtuluştan söz ediliyor ki, bu hem cehennem azabından kurtuluştur, hem de cenneti kaybetmekten kurtuluştur. Başka ne varmış onlar için?

Bağlar, bahçeler, üzümler, hurmalar, narlar, muzlar, ekinler, bitkiler, yiyecekler, içecekler, pınarlar, şaraplar, süt ırmakları, bal ırmakları. İşte Kur'an anlatıyor, biz de saydık.

Bir de etrap olan, yani aynı yaşta, birbirinin yaşıtında olan ***"Kevaib"*** vardır onlar için. Tomurcuklanmış memeler ve bir de bekarlar, bâkîreler anlamına geliyormuş kevaib. Anlaşıldığı gibi hûrilerden söz ediyor Rabbimiz. Böyle bir manzara işte. Cennet kadını Kur'-an'ın başka yerlerinde anlatıldığına göre şeffaf olacak, içinden dışı, dışından içi görünecek. Tertemiz olacak onlar. Kan, irin, hayız, nifas, idrar, koku, tütü gibi maddî pisliklerden arındırıldıkları gibi, yalan, dolan, gıybet, çekememezlik, dedikodu gibi manevî pisliklerden de temizlenmiştir onlar. Sadece gözlerini eşlerine dikmiş, gönüllerini sadece eşlerine vermiş tertemiz kadınlardır onlar.

Hattâ Allah'ın Resûlü der ki: "Bir kadın dünyada kocasına eziyet ederse, onun cennette bekleyen hûrileri şöyle der: "Yapma kadın! Etme kadın! Aptallık etme kadın! Huysuzluk etme kadın! Senin yanında kalacağı günler az kaldı! Yakında bizim yanımıza gelecek, Efendimizi incitme! Efendimizin kıymetini bil! Yarın o bizim yanımıza gelecek, bak o zaman çok pişman olursun!"

İşte orada böyle orijinal, hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı, hiçbir insanın hatır ve hayalinden bile geçiremeyeceği gü-zellikte, değişik model kadınlar vardır. Rahmân sûresinin beyanıyla ne bir insan eli, ne de bir cin eli değmemiş bâkîre, tertemiz kadınlar vardır orada.

Ondan sonra da sen tut dünyanın pespayelerine, dünyanın şıllıklarına gönül ver. Olacak şey mi bu? Cennette Rabbimizin bizim için hazırladığı ve şu anda bile her gün biraz daha güzelleşerek bizi bekleyen o güneşten, aydan daha

güzel hûrileri kaybetme pahasına dünyada bir şıllıkla üç beş dakika zevk yap. Değer mi oradaki milyarlarca dilberi kaybetmeye? Çünkü Rasulullah da öyle diyordu değil mi? “Mü’min, mü’min iken zina etmez.” Yani böyle bir adam mü’min olduğu halde kesinlikle zina edemez.

Düşünün ki bir adam mü’min olacak, iman edecek, Allah’ı bilecek, cenneti bilecek, cehennemi tanıyacak, böyle bir cehennem azabından haberdar olacak, böyle bir cennet nîmetlerini, cennet kadınlarını bilecek, tanıyacak, gözünde canlandıracak, yakîn kesb edecek, sonra da onu kaybetme pahasına dünyanın bir pespayesine gönül verip zina edecek. Bu mümkün değildir diyordu Allah’ın Resûlü.

Başka ne varmış cennette onlar için?

Bir de dolu dolu, dopdolu kadehler, keseler, kaplar vardır orada onlar için. Dolu dolu kadehler. Peki neyle dolu bunlar? Kâfûr ile dolu, Tesnîm ile, Rahîk ile ya da benzer cennet içkileriyle dolu kadehler vardır orada. Dopdolu, birbiri ardınca gelen, hiç arkası kesilmeden ikram edilen, ya da böyle saf safiye, böyle katışıksız, düzgün, güzel kadehlerde sunulacak içkiler vardır.

Dehr sûresi onun hem cam, hem de gümüşten olduğunu anlatıyordu:

“Çevrelerinde gümüş kaplar ve billur kaseler dolaştırılır. Billurları gümüş gibi parlaktır, onları ölçüp ölçüp dağıtırlar. Orada, zencefil karışık bir tasla içirilirler.”
(Dehr 15,16,17)

Gümüş ve üstelik de camdan kaplar. Hem gümüş, hem cam, garip bir şey tabii. Sırçadan cam gibi gümüşler diye de şerh etmişler. Veya gümüş gibi camlar, sırçalar demişler. Biliyoruz ki yeryüzü toprağı sırça olur, cennet toprağı da gümüş olur. İşte böyle bir karışım an-lıyoruz.

İşte bu kadar hoş, böyle güzel billurlar, kaplar, camlar, kadehler içinde dolu dolu içkiler sunulacak orada muttakilere. Öyle hoş içkiler sunulacak ki onlara, onu hoş ölçecekler, kendilerine göre ölçecekler, ölçtüklerine göre gelecek içkiler. Kendisine sunulanın arzusuna göre ölçüp getirecekler. Yani cennetlik muttaki bir kul nasıl isterse öy-le sunulacak, kalbinden ne kadar geçiyorsa o kadar sunulacak, ne tür bir şey istemişlerse o verilecek onlara. O kadar güzel bir ölçü ki, kişiye göre, kişinin ellerine göre, alacaklarına göre ölçecekler ve öylece getirecekler. Yani böyle kocaman bir ton değil, küçücük değil, upuzun değil, kısa değil, yusyuvarlak değil, ya ne? Tam sana göre, orada se-ni rahat ettirici biçimde sunulacak.

35. “Orada boş ve yalan söz işitmezler.”

Orada ne lağv, ne de kizzab duymayacaklar o mü’minler. Lağv da yok, kizzab da.

Lağv kelimesinin birkaç mânâsı vardır:

1. Lağv, bâtıl demektir. Orada, cennette mü’minler bâtıl bir söz, boş bir ses duymayacaklar. Kimse orada bâtıl ve boş söz konuş-mayacak. Dünyada da zaten o mü’minler bâtıl ve boş sözlerin arkasına düşmüyorlardı.

2. Lağv, yemin demektir. Orada mü’minler yemin söz de işitmeyecekler. Kimse bu tür sözleri ağzına almayacak.

3. Ya da lağv sataşmak, kavga etmek demektir. Öyleyse orada kimse kimseye sataşmayacak, kimse kimseyle kavga etmeyecek. Orada mü’minlerin kalplerinde dünyadan getirdikleri birbirleri hakkında uygunsuz düşüncelerin üzerini örtüverecek Rabbimiz.

4. Ya da mânâsı isyan demektir. Allah’a karşı işlenen günah demektir. Orada kimse günah da, isyan da işitmeyecek, hiçbir insanın isyanına şahit olmayacak.

Kizzaba ise;

1. Bir kısmı bir kısmını yalanlamaz demektir.

2. Azgınlık ve düşmanlık demektir.

3. Günah demektir.

da ki (_«Z[¬4) ya cennette anlamına gelir, cennette bunlar olmayacaktır anlamına veya o içki içim ortamında demektir. Orada içki içilecek ya, dolu kadehler var ya, işte o içki içim sahnelerinde, içki meclislerinde, o kadehlerin kullanım sahnelerinde böyle ne hazımsızlık, ne lüzumsuzluk, ne kötü söz, ne günah, ne bâtıl, ne yemin, ne sataşma, ne isyan hiçbir şey duyulmayacak. Sakın ha bunu dünyadakiler gibi tasavvur etmeyin! Dünyada hep içki âlemleri böyle olur, ama oradakiler böyle değildir deniliyor sanki.

Bu sûrenin ilerisinde, Ğâşiye sûresinde cennet modeli daha bir farklı anlatılıyor. Ama maalesef Müslümanlar onu dünyaya taşımaya çalışıyorlar. Yani dünyada cennet bulmaya, cennet görmeye, cennet kucaklamaya çalışıyorlar.

Cennetlerini dünyada aramaya, bulmaya veya dünyalarını cennet etmeye çalışıyorlar.

Meselâ orada ***"Üst üste, iç içe odalar vardır"*** deniyor, Kur'an'daki bu cennet anlatım modellerini duyan adam cenneti dünyaya taşıma adına, ya da dünyasını cennetleştirme adına hemen dubleks mi tribleks mi daireler peşine düşüyor. Veya meselâ Kur'an'-da akıp giden ırmaklardan söz edildiğini duyuyor, adam hep pınar başlarında olmayı hedefliyor. Evinin altından, üstünden pınarlar akıtmayı hedefliyor. Veya meselâ işte bu âyette olduğu gibi cennetin mutena bir yer olduğunu, lağv ve kizzab olmayan, gürültü patırtı olmayan, sövme, sayma, sataşma, dövüş, kavga olmayan çok mutena bir yer olduğunu duyuyorlar ve evlerini, yatırımlarını böyle yerlere yapmaya çalışıyorlar. Aman böyle mutena bir semt olsun. Çoluk çocuk olmasın, vasıta sesi, kavga, gürültü olmasın diyorlar.

36. "Bunlar Rabbinin katından, hesapları karşılığı verilenlerdir."

İşte muttakilere hazırlanan bu cennet ve oradaki hayat Allah'tan bir karşılık ve Atâen Hisâba bir neticedir. Atâen hisâba:

1. Kâfî bir atiye;

2. Kesin bir atiye;

3. Kesir anlamına, bir de çok çok mükafat,

4. Veya ameller adedince, amellere göre hesaplanmış bir atiye, bir ihsan anlamlarına gelmektedir.

Burada daha önceki âyetlerde kâfirler, cehennemlikler hakkında kullanılmış olan(_®5@«4¬: _®š³!«J«%)yı tekrar hatırlayalım. Bir de mü'minler için kullanılan bu ifadeyi hatırlayalım. Birinde muvafık bir ceza, yani günahlarına muvafık, yaşadıkları hayata muvafık bir ceza, küfürlerine uygun bir ceza, öbüründe de böyle hesapsız, kat kat mükâfattan söz ediliyor. Birinde kan içirilecek, irin içirilecek bir azap, öbüründe güzelin güzeli bir manzara.

O zaman aklımıza şu gelir: İnsanlar kime kul olduklarını, ve kul oldukları, kulluk yapıp arzularını gerçekleştirdikleri varlıktan ne beklediklerini bir düşünsünler! Ya da kendisine kulluk yaptıkları varlıkların yarın kendilerine neler sunabileceklerini? Neler ikram edip nasıl bir ceza verebileceklerini düşünmeli insanlar. Düşünün, yarın ne verebilecekler size bu kendilerine kulluk ettiğiniz varlıklar? Ne var ellerinde? Neye gücü yeter onların?

Meselâ çevrenin, modanın, âdetlerin, toplumun, modanın, ba-banın, ananın, amirin, müdürün, ağanın, patronun, yönetmeliklerin, yasaların kulu olan, bunlara kulluk yapmaya çalışan insanlar bunlardan ceza ya da mükafat olarak ne beklediklerini, ne umduklarını bir düşünsünler. Meselâ kayınpederinin, ağasının, patronunun, amirinin, müdürünün kulu olan insanlar olsa olsa kayınpederinin tüm varlığına sahip olabilirler, onun tüm statüsünü elde edebilirler değil mi? Başka ne yapabilirler ki? Birilerine kul köle olanlar, onun sözünden çıkmayanlar olsa olsa ancak onun sahip olduklarına sahip olabilirler değil mi? Daha başka bir şey veremezler.

Haydi bunu biraz daha büyütelim ve diyelim ki o kul olduğumuz kişi bize tüm dünyayı verebilecek güçte birisi olsa ve tüm dünyayı kendisine kulluk edene verse, peki düşünelim şimdi ne kadar süreyle verebilir onu bize? Ölünceye kadar değil mi? Tüm dünyayı verse bile biz ölünce biter değil mi bu saltanat? Peki aksini yapıp onu dinlemezse insan, ona kul-köle olmazsa da diyelim ki ceza verecektir. Peki ne kadar ceza verilebilir? En fazla ölümdür dünyada onun verebileceği ceza. Ölünce bu ceza bitecektir değil mi? İşte Allah'tan başkalarının kendilerine kulluk yapanlara verebilecekleri mükafat da, ceza da budur.

Peki ya Allah'ın kendisine kulluk edenlere vereceği mükafat ve ceza nedir? İşte şu anda üstünde gezip dolaştığınız on dünya büyüklüğünde bir cennet, üstelik ölümle de son bulmayacak ve ebediyen kaybedilmeyecek bir devlet. İşte ölümle de kurtuluşu olmayan ebediyen içinde kalınacak bir cehennem. Varın ikisini siz mukayese edin. Mukayese edin de kime kulluk yaptığınızı ve kulluk yaptığınız varlıktan ne beklediğinizi iyice anlayın. Öyle değil mi?

Meselâ; ben çevremden birisinin dediğini iki etmesem, her de-diğinin peşinde koşsam, kulu-kölesi olsam, ayaklarına kapansam, eşiğinde yatsam kalksam. Beni bu vaziyette gören birisi bana dese ki: "Hayrola ya! Nedir bu senin yaptığın?" Ben desem ki: "Ya bu adamın İstanbul'da 10 tane villası var, bu kulluğumun karşılığı olarak üçünü bana verecektir her halde. Sekiz helikopteri var, herhalde ikisini bana ayıracaktır. Almanya'da on beş eyalet onun, herhalde üçünü bana verecektir." Tamam Almanya'daki eyaletlerin hepsini de bana verebilir. Ama kaç yıllığına verebilir? Ne kadar süreyle verebilir? Ben onun verdiklerine ne kadar süreyle sahip olabilirim? Ölüme kadar değil mi? Rabbim ki, ben ona kul-köle olursam, kullukta en son sırada yer alsam bile on dünya kadar bana mülk lütfunda bulunacaktır.

Unutmayalım ki birilerine kul-köle olanlar, ancak onların ikramlarına ulaşabilirler, çünkü kural budur dünyada, herkes kölesini besler. Güçlü, kuvvetli, dinç bir köle, iyi bir hizmetçi, iyi bir koruyucu anlamına gelecektir. Ya da bu bir

kanundur, çünkü Allah da kullarını, kö-lelerini destekleyip onları izzet ve ikrama boğuyor. Öyle ise biz kimin kölesi olduğumuzu, kimin arzularına boyun büküp, hatırını kazanmaya çalıştığımızı, kimden ne beklediğimizi iyi bir düşünelim. Allah'ın kendisine kulluk yapan kullarına ödeyeceği ücret işte böyledir.

Dünyanın on katı bir cennet, ama dünyadakilerle mukayese edilmez nîmetlerle dolu bir cennet. Ölümle sınırlı da değil. Ebediyen içinde kalabileceğim bir cennet.

Öyle olacaktı tabii, herkes kölelerine ikram eder, herkes kölelerini mükafatlandırır. Ebrehe, kendisine itaat adına geldiğini zannettiği peygamberimizin dedesini ikrama boğmaya çalışıyordu. Çünkü kendi zannınca kendisine itaat ve hizmete dönecekti bu ikramları. Ço-ban köpeğine yal çalar, köpeğinin karnını iyice doyurmak ister. Çünkü doyurduğu o köpek kendisini koruyacaktır. Adam işçisine iyi bakar, çünkü hizmeti kendisine dönecektir. Adam koyunlarını iyi doyurur niye? Süt verecek de ondan. ABD de bazen kölelerine, koyunlarına ikramda bulunur. Neden? Çünkü sonunda sütlerini sağacak da ondan. Yani sen onların köleliğini kabul et yeter ki, onlar sana neler yap-mazlar neler!

37. "O, göklerin, yerlerin ve ikisi arasında olanların Rabbidir. O, önünde kimsenin konuşmayacağı Rahmân olan Allah'tır."

Semâvât ve arzın Rabbi, bir de bu ikisi arasındakilerin de Rabbi. Aklınıza gelen ve gelmeyen her şeyin Rabbidir Allah. Rahmândır da o Allah. Bizi bizden daha çok düşünen, bize bizden daha fazla merhamet eden, merhamet sahibi ve de:

Hiç kimse onun karşısında konuşmaya cesaret edemez, ya da hiç kimse onu karşısında konuşmaya mâlik olamaz, güç yetiremez. Kimin haddine orada konuşmak?

Ya da Allah'ın izniyle insan ancak orada konuşma hakkına sahiptir, sahip olacaktır mânâsına bir ifade. Hangi konuda bir konuşmadır bu? İster mâzeret beyanı olsun, ister şefaat konusu olsun bu ancak Allah'ın iznine tabidir, tabi olacaktır.

Hiç kimse hiçbir söz söylemeye kadir olamaz. Kimse kendisinde bu cesareti bulamaz. Nebilerin bile korkudan ayaklarının altındaki tozun uçuştuğu, ağızları bıçağın açmadığı bir ortamda kimin haddine konuşmak. Kimse konuşamayacak, kimsenin ağzını bıçak açmayacak ancak:

38. "Cebrâil ve meleklerin dizi dizi durdukları gün, Rahmân olan Allah'ın izni olmadan kimse konuşamayacaktır. Konuştuğu zaman da doğruyu söyleyecektir."

O gün, o kıyamet günü Ruh kıyam eder, Ruh kıyam ettirilip ayağa kaldırılır ve melekler de saf saf kaim olurlar. Yani Ruh ve meleklerin saf saf kalktıkları gün o insanlar konuşamaz olur.

Demek ki Ruh ayağa kaldırılıp ikâme edilecekmiş o gün. Peki Ruh nedir acaba? Nedir bu Ruh ki yarın ayağa kaldırılacak? Bu Ruh hakkında sekiz görüş serdedilmiş:

1. Allah'ın bir ordusudur bunlar ki, yarın kıyamet günü hesap kitap ortamında ikâme edilecekler. Anlaşılan o ki bunlar melek değil, insan sûretinde ama insan da değil, böyle Allah'ın yarattıklarından birileri, bir ordu. Kıyamet günü saf saf ayağa kalkıp divan duracaklar.

2. Bunlar meleklerin en şereflileri, en büyükleri demektir. Kıyamet günü hesap kitap dönemi ikâme edilecekler.

3. Meleklerdir.

4. Meleklere muhafız görevlilerdir. Yani meleklerin de muhafızı varlıklar vardır ve o gün onlar kıyam edecekler.

5. Veya yaratılışça meleklerin en azametlileridir. Sema, dağlar, arz ve meleklerden daha büyük Allah'ın melekleridir. Tek başına bir tanesi bir saf oluşturacakmış.

6. Veya Cebrâil (a.s)'dir. Kur'an-ı Kerîm'de Ruhun Cebrâil anlamına kullanıldığı pek çok âyet var. Yarın hesap kitap dönemi Ruh, yani Cebrâil (a.s) ayağa kalkacak.

7. Veya buradaki Ruhtan kasıt, insanların ruhlarıdır. İki nefha arasında henüz cesetlerine girmeden insanların ve meleklerin ruhları böyle iki saf oluşturacaktır denmiş. Veya bu Ruh için beni Adem denilmiş. O gün hesap kitap için tüm insanlar ayağa kaldırılacak, ikâme edilecek.

8. Ya da başka bir anlamla ayağa kaldırılacak olan bu ruh, Kur'an-ı Kerîm'dir. Çünkü biz biliyoruz ki Kur'an'ın bir adı da Ruhtur.

Buna göre bu sayılanlar ve melekler saf saf ayağa kalkacaklar, her biri bir saf oluşturup bekleyecekler. Allah'ın izin verdiğinin ötesinde hiç kimse

konuşamayacak, konuşan da doğru söyleyecek, doğru konuşacak. Bunu da şöyle anlamaya çalışıyoruz:

1. O gün orada, Rahmânın huzurunda kimse konuşamayacak, kimsenin konuşmaya cesareti olamayacak, ancak Allah'ın konuşmasına izin verdikleri de sadece hak konuşacak, hakkı konuşacak, hak olarak konuşacak, doğruyu konuşacak, doğruyu söyleyecek.

Konuşanlar sevap söz söyleyeceklerdir. Yani doğru söyleyecekler. Ancak şefaate lâyık olan kişilere şefaat edebileceklerdir. Allah'ın şefaate izin verdiği kimselere şefaat edebilecekler, Allah'ın ken-dilerinden razı olduğu insanları kurtarmaya kalkışacaklardır. Allah'ın şefaate izin vermediği kimselere, yakınlarına, akrabalarına, arkadaşlarına, kendi istediklerine şefaat etmeye kalkışmayacaklardır.

Öyleyse şunu diyebiliriz: Konuşacak olanları, yani şefaatte bu-lunacak olanları da yarın Allah belirleyecek, hakkında şefaat edilecek olanları da yine O belirleyecek. Konuşan, şefaatte bulunan hak konuşacak, haklı konuşacak ve hak sahiplerine şefaatte bulunacaklardır. Şefaat edecekleri de şefaat edilecekleri de yarın Allah belirleyeceğine göre, öyleyse bugünden birilerini şefaat edecek makama oturtup da bunların eteğine yapışmak, bunların önlerinde eğilmek, bunlara hediyeler götürmek, ellerine, eteklerine sarılmak, bunlardan yardım beklemek, bunların hatırını kazanmak gibi Allah'a yapılması gereken kulluk vazifelerinden bir kısmının bunlara yapılmasına gerek yoktur. Bu kişiler gerçekten yarın şefaat etme makamında olsalar bile, hakkın dı-şına çıkıp ta şefaat edilecekler listesinde ismi olmayan kimselere şefaatte bulunamayacaklardır. Hakkın dışında bir şey konuşamayacak, hakkın dışında bir şey yapamayacaklardır.

2. Buradaki konuşan ancak hakkı söyleyecek, hakkı konuşacak ifadesini bir de ***"La İlâhe illallah"*** sözü olarak anlamışlar. Yani konuşan herkes bunu söyleyecek, bunu konuşacaktır. Çünkü en sevap söz, en doğru söz budur.

3. Veya ayağa kaldırılıp ikâme edilen Ruh kıyamet günü şöyle diyecek: ***"Cennete ancak Rahmet ile cehenneme de ancak amel ile girilir!"*** İşte bu sevap bir sözmüş ve bunu o gün Ruh söyleyecekmiş.

4. Veya bunun bir başka mânâsı da isteyenin suali, istenenin cevabı dosdoğru olacakmış. Her ikisi de savaba olacakmış.

Bu anlatılanlara göre melekler denmiş, Muhafız melekler den-miş, ben-i Adem denmiş, ben-i Ademin ruhları denmiş. Buna göre her halde ikisinin yoğunlaşması gerekecek dünyamızda.

39. "İşte gerçek gün budur. Dileyen kimse, Rabbine götürecek bir yol benimser."

Bugün hak gündür. Dinimiz hak dindir, Rabbimiz Haktır, Peygamberi haktır, hakla gönderdi, semâvât ve arzı hakla yaratmıştır, ki-tabı hak ile indirmiştir, Mizan haktır, terazi haktır, kıyamet gününde hesap, kitap haktır ve bugün de hak bir gündür, oyun, eğlence günü değildir, gerçek gündür bugün.

Öyleyse dileyen Rabbine bir Meab edinsin. Yani bu işi anladıktan sonra artık Rabbinize doğru bir Meab edinin, bir yol, bir sebil kazanın, ya da bir dönüş yeri elde edin Rabbinize doğru.

40. "Sizi, yakın gelecekteki bir azapla uyardık; o gün kişi elleriyle sunduğuna bakar ve inkârcı da: "Keşke toprak olaydım" der."

Çünkü biz sizi yakın bir azap ile uyarıyoruz. Yakın bir azapla. Dünya azabıyla yakın, ya da âhiret azabıyla yakın. Çünkü o da gelecek olduğu için yakındır.

Ama siz bilirsiniz! İsterseniz anlayın, isterseniz anlamayın! İsterseniz ilgilenin, isterseniz ne yaparsanız yapın! Ama bilesiniz ki o gün insanoğlu elleriyle yaptıklarına şöyle bir bakacak. Ne etti? Neydi ortaya çıkan? Ona şöyle bir bakacak. Amellerine, yapıp, yapmadıklarına bakacak. O ortamda tabi mü'minler sevinecekler, coşacaklar. Hâkka sûresinde anlatıldığı gibi, "Ben zaten bunu ümit ediyordum! Ben zaten bunu bekliyordum! Ben zaten hayatımı buna bina ediyor ve bugünün heyecanıyla yaşıyordum!" diyecekler. Ama kâfir de diyecek ki:

Eyvah! Nolaydı keşke toprak olsaydım! diyecektir. Keşke toprak olsaydım! diyecekler. Anlayabildiğimiz kadarıyla:

1. Hesabın, kitabın korkunçluğunu görünce, amellerinin, hayatlarının, hayat programlarının kitaba uygunsuzluğunu görünce kâfirler diyecekler ki, bugün ne cennet, ne de cehennem görmeden hayvanlar gibi keşke toprak olsaydım! diyecekler. Çünkü o gün hayvanlar da dirilecek ve onların hesabı, kitabı kolay bitecek. Çünkü onlara: Sizi insanlar için yaratmıştım! diyecek Allah, onlar da toprak olacaklar. Onların böyle kolay bir hesapla işlerinin bittiğini gören kâfir de böyle diyecek. Keşke bizler de hayvan olsaydık da hesabımız böyle kolayca görülseydi, diyecekler.

2. Veya “keşke dünyada hayvan olsaydım da, mesul olmadan yaşasaydım ve bugün şu hayvanlar gibi toprak olsaydım!” diyecekler.

3. Veya bu sözü söyleyen kâfirler şöyle söylüyorlar: “Keşke Adem gibi olsaydım! Keşke topraktan yaratılan Adem’in yerinde olsaydım, Adem’in yolunda olsaydım da kurtulsaydım! Keşke ateşten yaratılan şeytanın safında değil de topraktan yaratılan Adem’in safında olmasaydım” diyecekler. Çünkü onlar ateşten yaratılan İblis peşinde koşarken sonunda soluğu ateşte aldıklarını anlayınca, “eyvah!” diyecekler, “biz ateş üstündür zannediyorduk!” Meğer ne korkunç bir şeymiş bu! diyecekler.

4. Veya bu sözü söyleyen kâfir şeytandır da denmiş. “Keşke toprak olsaydım! Keşke topraktan yaratılan Adem’e karşı ateş özelliğimle karşı gelmeseydim! Keşke topraktan olan Adem şahsında Rab-bimin emrine asi gelmeseydim!” diyecek şeytan.

Bu sûre ile alâkalı da bu kadar söz yeter. Rabbim gerektiği gi-bi iman edip amele dönüştüren kullarından eylesin. Sübhanekalla-hümme ve bihamdik. Eşhedü en la ilahe illa ente. Estağfiruke ve etû-bü ileyk.